

УДК [811.112.2:81'42]:336.221

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2023.5.4>**Олена ОХРИМЕНКО**

кандидат філологічних наук, Державний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 23, м. Київ, Україна, 02156
ORCID: 0000-0002-4428-8777

Світлана МАМЧЕНКО

старший викладач, Державний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 23, м. Київ, Україна, 02156
ORCID: 0000-0002-2216-9582

Olena OKHRIMENKO

Candidate of Philological Sciences, State University of Trade and Economics, 23 Kyoto St, Kyiv, Ukraine, 02156
ORCID: 0000-0002-4428-8777

Svitlana MAMCHENKO

Senior Lecturer, State University of Trade and Economics, 23, Kyoto St, Kyiv, Ukraine, 02156
ORCID: 0000-0002-2216-9582

**ТЕКСТ ТА ДИСКУРС У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ:
ПІДХОДИ ТА ПРОБЛЕМИ****TEXT AND DISCOURSE IN MODERN LINGUISTICS:
APPROACHES AND PROBLEMS**

Стаття присвячена розгляду понять текст та дискурс. Терміни «текст» і «дискурс» відповідають двом напрямкам вивчення мовленнєвої взаємодії – лінгвістиці тексту та дискурс-аналізу. У теоретичних джерелах з цієї проблематики обидва напрями розглядаються як ідентичні, і як протилежні, і як не співвідносні. **Мета статті** – проаналізувати відмінність між текстом і дискурсом. Для реалізації мети поставлено такі завдання: 1) текст розглядається як результат практичної діяльності людини, що презентує професійну сферу життя, де реалізується колективна свідомість суспільства; 2) за таких умов вивчення різних рівнів стратифікації текстів здійснюється з урахуванням інтенції автора, комунікативних стратегій і тактик, прагматичних настанов, що реалізуються релевантними лінгвопрагматичними прийомами і відповідними мовними засобами. **Наукова новизна** полягає в тому, що у статті здійснено функціонально-дискурсивний і прагматичний аналіз одиниць мовлення на матеріалі усного та писемного дискурсу-тексту. У висновках зазначено, що текст складна, організована структура, близька до мовленнєвого твору, що характеризується цілісністю, зв'язністю і завершеністю.

Дискурсивний контекст тексту на відміну від лінгвального контексту, властивого текстам, є поєднанням психологічних, соціальних, прагматичних характеристик і є абстракцією щодо реальних ситуацій. Проте науковці вважають, що ці поняття є органічно пов'язаними та перебувають у причинно-наслідкових відносинах, та й у межах поняття «дискурс-текст», де дискурс – це процес мовленнєвого мислення, а текст – результат чи продукт цього процесу. Сьогодні приналежність того чи іншого тексту до корпусу текстів певної дискурсивної різновидності, опосередкованої сферою комунікації, де один текст є основним, але не єдиним елементом у комунікативному процесі.

Інтенції адресата при послідовному здійсненні цілого ланцюжка дій зумовлює створення різних типів мовлення. Дискурс використовується для позначення різних видів мовлення і мовленнєвих творів, які світляються у сукупності з мовними та немовними чинниками. Загалом, головна відмінність між дискурсом та мовленням знаходиться у межах соціального та індивідуального.

У визначенні понять «дискурс» і «мовлення» є певні розбіжності, оскільки мовлення має два значення: процес говоріння / письма (мовленнєва діяльність) – шлях від мовних повідомлень (текстів) починається з аналізу структури, виокремлення із неї елементів для породження нової структури, і на завершення – синтез нової структури зі новостворених елементів, і результат говоріння / письма (вербальні тексти, які залишаються в пам'яті або на письмі) – шлях вербального повідомлення (тексту), активізація елементів окремих подій та положень до більш складних пропозицій і мисленнєвих структур, а саме від глибинних семантико-синтаксичних структур до найпростіших речень.

Ключові слова: текст, дискурс, прагматичний, мовленнєвий акт, комунікативні інтенції.

The article is devoted to the consideration of the concepts of text and discourse. The terms "text" and "discourse" correspond to two areas of study of speech interaction – text linguistics and discourse analysis. In theoretical sources on this issue, both directions are considered identical, opposite, and unrelated. The purpose of the article is to analyze the difference between text and discourse. To realize the goal, the following tasks are set: 1) the text

is considered as the result of a person's practical activity, which presents the professional sphere of life, where the collective consciousness of society is realized; 2) under such conditions, the study of different levels of text stratification is carried out taking into account the author's intention, communicative strategies and tactics, pragmatic instructions, which are implemented by relevant linguo-pragmatic methods and appropriate language means. The scientific novelty is that the article carries out a functional-discursive and pragmatic analysis of speech units based on the material of oral and written discourse-text. The conclusions state that the text is a complex, organized structure, close to a speech work, characterized by integrity, coherence and completeness.

The discursive context of the text, in contrast to the linguistic context inherent in the texts, is a combination of psychological, social, pragmatic characteristics and is an abstraction in relation to real situations. However, scientists believe that these concepts are organically connected and are in a cause-and-effect relationship, including within the concept of "discourse-text", where discourse is a process of speech thinking, and text is a result or product of this process. Today, the belonging of this or that text to the corpus of texts of a certain discursive variety, mediated by the sphere of communication, where one text is the main, but not the only, element in the communicative process.

The intentions of the addressee during the sequential implementation of a whole chain of actions determine the creation of different types of speech. Discourse is used to denote various types of speech and speech works, which are combined with linguistic and non-linguistic factors. In general, the main difference between discourse and speech is within the social and the individual.

There are certain differences in the definition of the concepts "discourse" and "speech", since speech has two meanings: the process of speaking / writing (speech activity) – the path from language messages (texts) begins with the analysis of the structure, the separation of elements from it to generate a new structure, and finally – the synthesis of a new structure from the newly created elements, and the result of speaking / writing (verbal texts that remain in the memory or in writing) – the path of a verbal message (text), the activation of elements of individual events and provisions to more complex propositions and thinking structures, namely from deep semantic and syntactic structures to the simplest sentences.

Key words: text, discourse, pragmatic, speech act, communicative intentions.

Актуальність проблеми. Для дискурсу характерні такі ситуації спілкування нормативно мовленнєвих актів (інституційні форми спілкування, а саме педагогічний, терапевтичний, діловий, політичний тощо). Важливою ознакою мовлення є його індивідуальний характер, процесу мовлення притаманний відповідний підбір лексичних засобів, темп, тривалість, тембр, гучність, артикуляція, акцент і.т.д. Мовлення у контексті соціальної та розумової діяльності – це є дискурс. У межах інтегрованого когнітивно-дискурсивного підходу з урахуванням ментальних основ продукування і функціонування мовлення дискурс тлумачиться як розумово-комунікативна діяльність, яка відбувається у широкому соціокультурному контексті та є сукупністю процесу і результату, характеризується продовжуваністю і діалогічністю.

Визначення мети дослідження. Метою статті є встановлення та аналіз функціонально-дискурсивних і прагматичних характеристик мовленнєвих стереотипів дискурсу-тексту. Реалізація поставленої мети ґрунтується на застосуванні комплексної методики, яка поєднує традиційні та новітні методи лінгвістичного аналізу, а саме: методи інформаційного пошуку, електронної обробки даних, вибіркового добору та суцільної вибірки; описовий метод; кількісна обробка даних, дали змогу окреслити квантитативні параметри функціонування етикетних мовленнєвих стереотипів в усному та писемному дискурсі-тексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою понять дискурс-текст у своїх працях торкаються такі вчені, як: Дени-

сова С. П., І. С. Шевченко, І. Є. Шпенюк, А. Д. Белова, Л. І. Мацько, А. І. Колеснікова, М. І. Пентилюк.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комунікативні інтенції, соціально-рольові та комунікативно-рольові характеристики, соціально-психологічні риси суб'єктів комунікації визначають функціонально-структурну та змістову специфіку дискурсу, який, з одного боку, звернений до зовнішньої ситуації комунікації, а з іншого – до когнітивної, ментальної сфери комунікантів [11, с. 90].

Дискурс визначається як повідомлення, інформація чи виклад матеріалу з ознаками когерентності та когезії, в яких простежується змістова, тематична та монорепрезентативна єдність відповідних структурних компонентів, поданих у письмовій чи усній формі на основі одного, кількох або багатьох речень, між якими наявний контактний чи дистантний зв'язок на лінгвістичному (лінгвальному) та екстралінгвістичному (екстралінгвальному) рівнях.

Значення терміна *текст* здавна містило у своєму складі «щось цільне, майстерно зв'язане / виконане». Про це свідчить і давня метафора, яку наводить у своїй книзі канадський поет, типограф і літератор Роберт Брінгхорст "Основи стилю в типографіці" (оригінальна назва – «The Elements of Typographic Style»): «думка – це нитка, а гарний розповідч є прядильником пряжі – але ж справжній оповідач, поет – це ткач». Дослідник зауважує, що талановитим письменникам вдалося перетворити цю стару абстракцію на очевидний факт, відповідно до якого результатом

їхньої довготривалої роботи є «рівна гнучка текстура» написаної сторінки – «*textus*», тобто тканина / скатертина (Robert Bringhurst, 2004).

В слово *текст* із самого початку було закладено ознаки цільності і зв'язності, які згодом стали основою для їх залучення до численних дефініцій, запропонованих різними вченими.

З початку ХХІ ст. інтерпретацій *тексту* стає все більше, але усе їх розмаїття можна умовно розділити на два типи, залежно від вузького чи широкого розуміння цього поняття.

Базовим для вузького розуміння є тлумачення тексту Денисовою С. П., яка акцентує на зв'язності, цілісності й емотивності як ознаках, властивих певній послідовності мовних / мовленнєвих знаків, що й називається текстом. До того ж, текст вважають результатом мовленнєво-творчого процесу у вигляді завершеного письмового літературно опрацьованого документу, що має заголовок і низку надфразних єдностей, об'єднаних лексичними, граматичними, логічними, стилістичними зв'язками, а також цілеспрямованість і прагматичну настанову [7, с. 18].

І. С. Шевченко, І. Є. Шпенюк також відводять надзвичайно важливу роль тексту та дискурсу. Визначення тексту можна вважати класичним, хоча воно є збірним і складним. Дослідники мають на увазі універсальність і унікальність, самобутню синтетичність тексту, а також підкреслюють його структурність, визначеність і відмежованість [4, с. 201–214].

А. Д. Белова описує *текст* як «закінчене інформаційне та структурне ціле» [5, с. 11–14]. Текст: «складна, ієрархічно організована структура, близька до мовленнєвого твору, що характеризується цілісністю, зв'язністю і завершеністю» [5, с. 14].

Визначення української дослідниці Л. І. Мацько, подане в «Енциклопедії «Українська мова», акцентує на різних ознаках тексту. Вона трактує текст як усний / писемний твір, який складається з лінійної послідовності висловлень, маючи ближню перспективу і дистантний план. При цьому ближня перспектива характеризується «смісловими і формально-граматичними зв'язками», а дистантний план – «спільною тематичною і сюжетною заданістю» [12, с. 32, с. 627], тобто це «продукт мовленнєвої діяльності людини, в якому поєднуються його структурні й семантичні компоненти».

А. І. Колеснікова наголошує на результативності тексту і реалізації ним задуму, зазначаючи, що текст має певну структуру, композицію, є логічно та стилістично об'єднаним, завдяки тому, що автор реалізує його (кон-

кретний письмовий / усний твір) з огляду на певні мотиви, цілі, теми, задуми та ідеї, а отже текст є результатом мовленнєво-мисленнєвого процесу (Колеснікова, с. 33). Тієї самої думки дотримується й М. І. Пентилюк [11, с. 21].

Вітчизняні лінгвісти С. П. Денисова, А. І. Колеснікова, М. І. Пентилюк, І. Є. Шпенюк, І. С. Шевченко висвітлюють текст як продукт діяльності першого учасника і об'єкт діяльності другого учасника [11, с. 68]. Плюралістичність поглядів на текст і його моделі в лінгвістиці тексту можна спостерігати вже з 60-х рр. ХХ ст. Від вузького розуміння тексту дослідники поступово перейшли до широкої інтерпретації з урахуванням комунікативної функції тексту [8].

З 70-х років ХХ ст. тексти почали вважати «невід'ємною частиною комунікативної ситуації», оскільки вони є обов'язковою приналежністю будь-якого комунікативного процесу, де найважливішими чинниками виступають мовець / автор і слухач / читач, а також їхні соціальні та ситуативні характеристики [12]. Тобто *текст* – це комплексна мовленнєва дія [5, с. 13]. Тому основну увагу науковців сфокусовано на прагматичному аспекті текстів – на передній план виходить комунікативно-прагматичний підхід.

«Особливою комунікативною одиницею» з організованою послідовністю речень, що реалізують авторську цільову настанову, лінійно розкриваючи зміст теми / ідеї, називає текст Л. С. Павлюк [9, с. 63].

Дефініція тексту в словниках української мови поєднує елементи вузького розуміння і широкого, наприклад: текст є повідомленням, що складається з різної кількості речень, при цьому в ньому завжди відчувається відношення автора до поданого змісту на тлі змістової й структурної завершеності (Ганич & Олійник 1985, с. 308); аналогічно: «Текст – зв'язна мова, письмове чи усне повідомлення, характеризується змістовою й структурною завершеністю, орієнтацією автора на певного адресата» [3, с. 182].

Н. Л. Висоцька зауважує, що традиційне лінгвістичне визначення тексту не збігається з його інтерпретацією у сфері комунікації. Так, наприклад, з позицій медіалінгвістики *текст* є двоїстим явищем: лінгвістичним і культурологічним. У цьому зв'язку наголошує на здатності тексту надавати інформацію «про духовні імпульси й матеріальну сферу людської діяльності», оскільки текст у медіалінгвістиці – це не лише послідовність написаних / надрукованих слів, а й різні образи (візуальні, звукові та ін.) [2; 2001].

З погляду психолінгвістики, визначальною у трактуванні тексту є роль інтерпретатора. Відтак Т. К. Гуменюк стверджує, що значення тексту як структурної послідовності знаків залежить від «моделі читача», «захованої» автором, і «знакової системи, у якій «відкриває» цю послідовність читач». Слушною у цьому зв'язку є інтерпретація тексту С. В. Дорди, який витлумачує текст як «продукт процесу говоріння, створений з метою впливати на адресата, що володіє індивідуально-авторським змістом і структурою, здатною передати цей зміст», а Т. Довжикова розглядає текст як «тіло» (звуковий шум / ланцюжок якихось фігур) + хтось, спроможний його означити. К. С. Серажим акцентує на здатності тексту розширювати смисли і накопичувати інформаційне поле у вигляді текстової інформації (сукупності мовних засобів) і апперцепції (досвіду, фонових знань, рівня культури тощо), що впливають на світогляд і відправника, і отримувача даних. Важливим також є психічний стан читача / адресата в момент сприйняття тексту [10, с. 16].

На право існування заслуговує також і теорія примітивного тексту (Сахарчук, Л. І.), яка виникла наприкінці ХХ ст. Відповідно до цієї теорії текст-примітив є основою будь-якої мовленнєвої діяльності, виступаючи одним із варіантів цілісності, тобто членів парадигми. Зв'язність для таких текстів може виникати лише згодом, або не виникати взагалі (наприклад, дитяча мова, мова хворих на афазію тощо) [6, с. 228].

Текст, за Ю. Є. Прохоровим, може також утворюватися сукупністю іменувань концептів. У такому разі текст – це «сукупність правил лінгвістичної та екстралінгвістичної організації змісту комунікації представників лінгвокультурної спільності» [8, с. 142–143].

Для правильного сприйняття тексту необхідно володіти певними пресуппозиціями, тобто необхідним загальним фондом знань, комунікативним фондом.

Отже, широке розуміння тексту розширюється ще більше з появою когнітивно-дискурсивної парадигми, коли текст уже «репрезентує собою завершену, з погляду його творця, але в смислового та інтенціональному плані відкриту для багатьох інтерпретацій лінійну послідовність мовних знаків, що виражаються графічним (письмовим) або звуковим (усним) засобом, семантико-смісловою взаємодією яких утворює якусь композиційну єдність, що підтримується лексико-граматичними відношеннями між окремими елементами структури, яка виникла таким способом» [12, с. 16]. Це автономний мовленнєво-мисленнєвий твір

зі специфічною пропозиційно-тематичною структурою. «Текст реалізує певну комунікативну дію свого / своїх автора / авторів; в його основі лежить певна комунікативно-прагматична стратегія або текстова / текстові функція / функції, які виявляються з допомогою системи мовних і контекстуальних сигналів, що внаслідок їх формального вираження припускають адекватну реакцію адресата» [12, с. 8].

О. О. Селіванова окреслює текст як «цілісну семіотичну форму лінгвопсихоментальної діяльності мовця» [11]. Така форма є концептуально та структурно інтегрованою, виступаючи частиною «семіотичного універсуму культури» за принципом діалогічності, а також посередником у спілкуванні з позицій прагматики. Т. Єщенко навіть називає текст «лінгвістичним Всесвітом», а А. Нікітіна – «складним й багатоаспектним утворенням, що є й феноменом реальності, і способом її відображення, і реалізацією системи мови» [8].

Зв'язок лінгвістики тексту з когнітивною та комунікативною лінгвістикою ні в кого не викликає сумнівів (Ф. С. Бацевич, Л. І. Мацько, М. І. Пентилюк, Т. В. Радзівська та ін.). У цьому зв'язку текст вважають когнітивно-комунікативною структурою, складовими якої є продуцент, реципієнт, ситуація, психологічний процес творення і сприймання такого тексту та ін. Таким чином, текст як частина дискурсивного мовлення виступає складовою діяльності людини, є її продуктом, має тему, мету, адресата, структуру [8, с. 20].

Таким чином, текст має когнітивно-комунікативно-прагматичні ознаки. Це підтверджує й Ф. С. Бацевич, зазначаючи, що текст є «засобом вираження і закріплення людського знання, що становить основу цивілізації» [2, с. 10], його можна досліджувати із застосуванням розмаїття різних підходів, а саме: граматичного, семантичного, прагматично та комунікативно зорієнтованого, когнітивного [2, с. 11]. Вона також зауважує, що текст – «важливий елемент комунікативної системи, але не єдиний, він сам існує в системі дискурсу, тобто навколо – і над-текстового екстралінгвістичного фону», що, власне, ставить питання про кореляцію понять *текст* і *дискурс*.

Отже, визначення поняття *текст* дотепер не отримало однозначного тлумачення. У сучасній науці точаться дискусії щодо трактування тексту як "змістової єдності, структурованого цілого, що потенційно підлягає інтерпретації"; складання тексту з різних елементів; його існування всередині якоїсь континуальної сутності у вигляді її фрагмента; відносності початку, кінця і меж тексту [1, с. 14].

Визнаючи, що текст є основоположним поняттям для лінгвістики тексту, Л. І. Мацько зауважує, що з кінця минулого століття в цій дисципліні виокремилася п'ять напрямів наукових досліджень: вивчення комунікативно-прагматичних властивостей текстів різних галузей мовної комунікації; основних текстових категорій і мовностилістичних засобів їх вираження; мовних ознак текстів; текстотворення в межах різних типів комунікації / соціокультурного дискурсу; тексту як культурного явища [7, с. 221–222]. Насамперед розглядаються проблеми комунікативної організації тексту, текстової діяльності (Ф. С. Бацевич, Л. К. Васильєва та ін.), поза увагою не залишаються й теоретичні та практичні аспекти тексту (Ф. С. Бацевич, О. О. Селіванова).

Дискусійним залишається й питання виокремлення основної одиниці тексту. Зазвичай найважливішим компонентом вважають надфразну єдність, що об'єднує низку речень. Термін *надфразова єдність* має багато синонімів, зокрема: складне синтаксичне ціле, компонент тексту, висловлювання, прозова строфа, синтаксичний комплекс, комунікативний блок, комунікат, <...> і навіть дискурс [8, с. 21].

Висновки і пропозиції. Узагальнюючи наведені визначення поняття *текст*, зазначимо, що *текстом* вважаємо об'єднану за смислом знакову послідовність, яка характеризується зв'язністю і цілісністю, складаючись з комунікативно-прагматичних блоків, що утворюють мовленнєвий твір з певним інформаційним простором.

Підсумовуючи, зазначимо, що в сучасній лінгвістиці тексту продовжують робити спроби щодо виявлення кореляції між комунікативними і лінгвістичними ознаками, на основі яких можна було б побудувати узагальнену типологію текстів. До того ж, виокремлюючи з-поміж основних функцій тексту як компонента дискурсу прагматичну і процесуальну, поділ на типи текстів може здійснюватися і залежно від стратегій і тактик учасників комунікації, і задіяних когнітивних процесів, які концептуально реалізуються через мовлення.

Перспективу подальших досліджень убагацьмо у зіставленні композиційних, лексико-семантичних і комунікативно-прагматичних характеристик фахових текстів на матеріалі мов різної спорідненості.

Література:

1. Бацевич Ф. С. *Лінгвістична генеологія: проблеми і перспективи* (монографія). Львів: ПАІС, 2005.
2. Белова А. Д. Поняття "стиль", "жанр", "дискурс", "текст" у сучасній лінгвістиці. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*, 32, 2002. 11–14.
3. Денисова С. П. Лінгвістика на зламі наукових парадигм : від Фердинанда де Соссюра до Ноама Хомського. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*, 16 (1), 42–49.
4. Дорда С. В. Про деякі особливі характеристики юридичного дискурсу. *Світогляд – Філософія – Релігія*, 5, 2014. 146–154.
5. Колісник Ю. Текст і дискурс: проблеми дефініцій. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми української термінології"*, 675, 2010. 111–114.
6. Коломієць О. М. *Семантико-синтаксична реконструкція газетних синоптичних текстів (на матеріалі англійської, німецької, польської та української мов)* (Дис. канд. філол. наук). Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Київ, Україна, 2017.
7. Леміш Н. Є. Корпусна метарозмітка спеціальних текстів з лінгвоантропогенезу. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов*, 15, 2017. 139–152.
8. Мацько Л. І., & Кравець, Л. В. *Культура української фахової мови*. Київ: Академія, 2007.
9. Павлюк Л. С. *Текст і комунікація: основи дискурсного аналізу*. Львів: ПАІС, 2009.
10. Панько І. І., Кочан, І. М., & Мацюк, Г. П. *Українське термінознавство*. Львів: Видавництво "Світ", 1994.
11. Пентилюк, М. *Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики*. Київ: Ленвіт, 2011.
12. Brinker, K. *Text- und Gesprächslinguistik: ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*. Walter de Gruyter. Language Arts & Disciplines, 2000. 1805 p.

References:

1. Batsevych F. S. *Linhvistychna henolohiia: problemy i perspektyvy* (monohrafiia) [Linguistic geneology: problems and prospects]. Lviv: PAIS, 2005 [in Ukrainian].
2. Bielova A. D. *Poniattia "styl", "zhanr", "dyskurs", "tekst" u suchasni linhvistytsi* [Concepts of "style", "genre", "discourse", "text" in modern linguistics]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Inozemna filolohiia*, 32, 2002. 11–14 [in Ukrainian].
3. Denysova S. P. *Linhvistyka na zlami naukovykh paradyhm : vid Ferdynanda de Sossiura do Noama Khomskoho* [Linguistics at the break of scientific paradigms: from Ferdinand de Saussure to Noam Chomsky]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii: Filolohiia*, 16 (1), 42–49 [in Ukrainian].

4. Dorda S. V. Pro deiaki osoblyvi kharakterystyky yurydychnoho dyskursu [About some special characteristics of legal discourse]. *Svitohliad – Filosofiia – Relihiia*, 5, 2014. 146–154 [in Ukrainian].
5. Kolisnyk Yu. Tekst i dyskurs: problemy definitsii [Text and discourse: problems of definitions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". Seriiia "Problemy ukrainskoi terminolohii"*, 675, 2010. 111–114 [in Ukrainian].
6. Kolomiets O. M. Semantyko-syntaksychna rekonstruktsiia hazetnykh synoptychnykh tekstiv (na materialy anhliskoi, nimetskoi, polskoi ta ukrainskoi mov) [Semantic and syntactic reconstruction of newspaper synoptic texts (based on the material of English, German, Polish and Ukrainian languages)] (Dys. kand. filol. nauk). *Natsionalnyi pedahohichnyi universytet im. M. P. Drahomanova*, Kyiv, Ukraina, 2017 [in Ukrainian].
7. Lemish N. Ye. Korpusna metarozmitka spetsialnykh tekstiv z lnhvoantropohenezu [Corpus metamarking of special texts on linguistic anthropogenesis]. *Naukovyi chasopys natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 9: Suchasni tendentsii rozvytku mov*, 15, 2017. 139–152 [in Ukrainian].
8. Matsko L. I., & Kravets, L. V. *Kultura ukrainskoi fakhovoi movy* [Culture of the Ukrainian professional language]. Kyiv: Akademiia, 2007 [in Ukrainian].
9. Pavliuk L. S. *Tekst i komunikatsiia: osnovy dyskursnoho analizu* [Text and communication: basics of discourse analysis]. Lviv: PAIS, 2009 [in Ukrainian].
10. Panko I. I., Kochan, I. M., & Matsiuk, H. P. *Ukrainske terminoznavstvo* [Ukrainian terminology]. Lviv: Vydavnytstvo "Svit", 1994 [in Ukrainian].
11. Pentyliuk, M. *Aktualni problemy suchasnoi lnhvodydaktyky* [Actual problems of modern language didactics]. Kyiv: Lenvit, 2011.
12. Brinker, K.. *Text– und Gesprächslinguistik: ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*. Walter de Gruyter. *Language Arts & Disciplines*, 2000. 1805 p.